

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

12 februari 2023.

dr. Tjaard Barnard

Welkom en aansteken van de kaars door lid van de kerkenraad

Orgelspel: Improvisatie naar aanleiding van aardbeving in Turkije en Syrië

(Gemeente gaat staan)

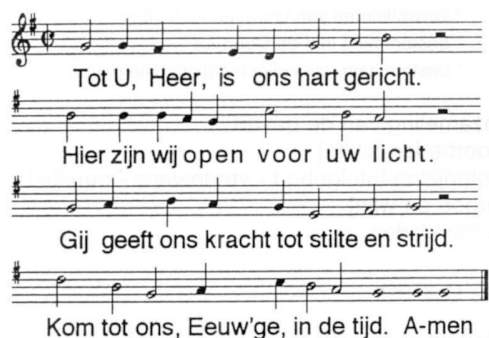
Aanvangslied 119: 1, 2 en 3

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot U, Heer, is ons hart gericht

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

(Gemeente gaat zitten)

Inleiding

Afgelopen week stond er een interessant artikel in het Nederlands Dagblad. De titel was ['Voor een gezellige kerk kom ik mijn bed niet uit'](#). Sam Janse, een emeritus predikant binnen de PKN, betoogt in dit stukje dat een gezellige kerk behoort bij onze consumptiemaatschappij, maar dat Jezus van ons keuzes vraagt die daar haaks op staan. Een gezellige kerk is gemakkelijk en Jezus maakt het ons moeilijk.

'Vroeger waren Bijbelse prediking en juiste sacramentsbediening de kenmerken van de ware kerk, tegenwoordig schijnen kindvriendelijkheid en gezelligheid de toetsstenen te zijn.' Zo schrijft de auteur. In onze remonstrantse wereld zou je daar vernieuwing en innovatie aan toe kunnen voegen.

En toen stuurde een remonstrantse collega me ook nog twee citaten van C.S. Lewis toe die te denken geven:

1. *Ik wendde me niet tot religie, om mezelf gelukkig te maken. Ik heb altijd geweten dat een fles port dat beter zou doen.*
2. *Als je een godsdienst zoekt, die je je lekker laat voelen, kan ik in elk geval het christendom niet aanbevelen.*

Ik kom er later op terug, maar dan weet u nu vast, welke kant we opgaan en kunt u vast begrijpen waarom ik zulke rottige bijbelteksten heb uitgekozen...

Inleidende Bijbellezing Romeinen 13: 8-14

8Zorg ervoor, bij niemand in de schuld te staan. Het enige dat u elkaar schuldig moet zijn, is liefde. Wie zijn naaste liefheeft, heeft voldaan aan de hele wet. 9Want de verboden: Pleeg geen echtbreuk, bega geen moord, steel niet, begeer niet wat van een ander is, deze en alle andere worden samengevat in dit ene gebod: Heb uw naaste lief als uzelf. 10Wie zijn naaste liefheeft, doet hem geen kwaad. De wet vindt dus haar vervulling in de liefde.

11U moet trouwens goed beseffen hoe laat het is. Het is tijd om wakker te worden en op te staan. Onze bevrijding is nu dichterbij dan toen we begonnen te geloven. 12De nacht is haast voorbij, de dag begint al bijna. Laten we dus de praktijken van de duisternis afleggen en de wapenrusting van het licht aandoen! 13We moeten ons behoorlijk gedragen alsof het al helemaal dag is. Dus geen zwelgpertijen en drinkgelagen, geen ontucht en losbandigheden, geen onenigheid en afgunst. 14Nee, we moeten ons als het ware wapenen met de Heer Jezus Christus en niet ons zondige ik koesteren dat tot allerlei begeerten aanzet.

Gebed

Eeuwige God,

Al sinds mensenheugenis komt uw kerk samen. In allerlei landen, in een verscheidenheid aan talen en culturen. Overal ter wereld proberen mensen zich te richten naar uw woorden. Beluisteren zij verhalen over uw Zoon. Proberen zij te leven naar een roepstem, die zij uit de verte hebben gehoord.

Ook wij sluiten ons daarbij aan. Week in week uit lezen wij verhalen die over u spreken. Klinken woorden die ons verbinden met u. Proberen wij u op het spoor te komen, u die wij slechts van horen zeggen kennen. U die wij zo weinig rechtstreeks ervaren. Maar wel: u die bij ons bent. Ook als wij het niet zien.

Open onze harten en onze oren voor uw aanwezigheid.

Geef het ons om werkelijk te luisteren.

Maak ons open, voor wat u ons te zeggen heeft. Ook als de woorden moeilijk zijn, ook als het confronterend is. Ook als u ons een spiegel voorhoudt, die we niet altijd willen zien.

Ontferm u over ons en wees met ons. U hebt ons tenslotte samengeroepen.
Amen.

Lied 314 Here Jezus, om uw woord

Bijbellezing Mat. 5: 17-48

Denk niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. 18Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn. 19Wie dus ook maar het minste van deze geboden afschaft en aan anderen leert datzelfde te doen, zal als de minste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. 20Want Ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan.

21Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: “Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht.” 22Dit zeg Ik daarover: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeergaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie hen voor nietsnut uitmaakt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie “Dwaas!” zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan. 23Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster jou iets verwijt, 24laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen. 25Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. 26Ik verzeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.

27Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Pleeg geen overspel.” 28Dit zeg Ik daarover: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. 29Als je rechteroog je ten val brengt, ruk het dan uit en werp het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. 30En als je rechterhand je ten val brengt, hak hem dan af en werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat je met je hele lichaam naar de Gehenna gaat.

31Er werd gezegd: “Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven.” 32Dit zeg Ik daarover: ieder die zijn vrouw verstoot om een andere reden dan ontucht, drijft haar tot overspel; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.

33Jullie hebben ook gehoord dat destijds tegen het volk werd gezegd: “Leg geen valse eed af en houd je aan de eden die je voor de Heer gezworen hebt.” 34Dit zeg Ik daarover: zweer helemaal niet, noch bij de hemel, want dat is de troon van God, 35noch bij de aarde, want dat is zijn voetenbank, noch bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote koning; 36zweer evenmin bij je eigen hoofd, want je kunt nog niet één van je haren wit of zwart maken. 37Laat jullie ja ja zijn, en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt voort uit het kwaad.

38Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Een oog voor een oog en een tand voor een tand.” 39Dit zeg Ik daarover: verzet je niet tegen wie kwaad doet, maar keer degene die je op de rechterwang slaat, ook de linkerwang toe. 40Als iemand een proces tegen je wil voeren en je onderkleed van je wil afnemen, sta hem dan ook je bovenkleed af. 41En als iemand je dwingt één mijl met hem mee te gaan, loop er dan twee met hem op. 42Als iemand iets van je vraagt, geef het hem, en keer je niet af van wie geld van je wil lenen.

43Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Je moet je naaste liefhebben en je vijand haten.” 44Dit zeg Ik daarover: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen; 45alleen dan zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel. Hij laat zijn zoon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. 46Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefheeft? Doen de tollenaars niet net zo? 47En als jullie alleen je broeders en zusters vriendelijk bejegenen, wat voor uitzonderlijks doe je dan? Doen de heidenen niet net zo? 48Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

Lied 316 Het woord dat u ten leven riep

Preek

Ik kan niet zeggen, beste mensen, dat het nu ongezellig was in deze kerk, toen ik hier 28 jaar geleden voor het eerst binnenstapte. Ik was nog niet klaar met mijn studie, maar liep hier, onder leiding van Eric Cossee, stage. De toenmalige kerkenraad had het allemaal heel handig aangepakt. Collega Marthe de Vries had haar eerste zwangerschapsverlof. En kon die stagiair niet veel van het werk in de zuidelijke wijk doen, zodat er geen vervanging ingehuurd hoefde te worden. En zo geschiedde.

Het was een andere gemeente dan die van nu. Het was, zoals gezegd, niet ongezellig. Maar wel wat formeler dan nu. De oudere dames bevroegen de jonge student over wat hij vond van de korte minirokjes en de naveltruitjes van de collectantes. De mode was toen zoals een goede preek altijd zou moeten zijn: kort van stof en diep van inzicht. En toen ik eens een al te modern lied liet zingen, waarin de Heer getutoyeerd werd, werd ik daar direct op aangesproken. Nee, al te joviaal was het toen niet. Keurig, maar wel met een beetje distantie.

Inmiddels is onze gemeente niet alleen de helft kleiner geworden, maar ook ook twee keer hartelijker. Minder formeel. Mensen spreken elkaar gemakkelijker aan. Noord en Zuid, Hillegersberg en Kralingen, het mengt allemaal wat gemakkelijker. Ik zie voor me een hartelijke club mensen die met elkaar meeleeft in goede en kwade dagen.

De club van 25 vrijwilligers die de openstelling op de zondagmiddag organiseren is daarvan een mooi voorbeeld: samengesteld uit allerlei groepen uit de gemeente. Een whatsapp groep waarin niet alleen praktische zaken geregeld worden, maar ook grappen gedeeld worden en waar men met elkaar meeleeft als het niet mee zit. Het is een beeld voor mij van de hele gemeente. Kortom: een gezellige kerk!

En toen las ik de woorden van de goede collega Sam Janse die het allemaal maar niets vond. Een remonstrantse collega stuurde me de tekst door en vroeg me: wat vind jij daar nu van?

Vanmorgen wil ik daar in drie delen over spreken.

1. Bezwaren tegen een gezellige kerk
2. Was Jezus eigenlijk wel zo'n toffe peer?
3. Toch verder met een gezellige kerk

Bezwaren tegen een gezellige kerk

In zijn artikel betoogt de auteur dat gezelligheid er alleen kan zijn, als er ook serieusheid is. De voorganger mag geen cabaretier spelen. Voor je het weet, wordt de boodschap plat geslagen. Hij vertelt over het verhaal van de wonderbare visvangst aan het einde van het Johannesevangelie. Na afloop gaan ze onder leiding van Jezus allemaal een gezellige barbecue houden. Maar zo staat het niet in de bijbel. De omstanders durven in het verhaal niets te zeggen, want ze begrepen dat Hij de Heer was. Dus geen gezelligheid, maar een beklemmende stilte. En kort daarna worden de oren van Petrus gewassen. Terwijl hij drie keer - u weet wel, het verhaal met die haan, Jezus verloochend heeft, krijgt hij nu drie maal de vraag of hij Hem liefheeft.

Kortom: zo zegt Sam Janse, geen gezelligheid, maar misschien wel de beklemming van het Evangelie. Een kerk die het allemaal te gemakkelijk maakt, heeft geen toekomst. Voor een gezellige kerk komt hij zijn bed niet uit, maar wel voor een kerk die staat voor radicale keuzes. Van de leerlingen die alles achter zich laten om Jezus te volgen. Van de rijke jongeling, die het niet aandurft om alles wat hij heeft te verkopen. In de kerk gaat het niet om blijven zitten in je comfortzone. Pas als je het aandurft, om door alle ongemak heen, hem te volgen, kom je bij Jezus. Een radicale keuze, waarbij je je eigen belangen opgeeft. Een laatste citaat:

‘De toekomst van de kerk ligt in groepen, misschien ook wel groepjes, die bereid zijn het woord van de Heer te horen over zelfverloochening, kruis dragen en navolging. En dan achter Hem aan gaan’.

2. Was Jezus eigenlijk wel zo'n toffe peer?

Laten we eerlijk zijn, helemaal ongelijk heeft de collega niet. We hoorden het vandaag in de bijbelteksten die ik u voorlas. We kennen er nog wel meer. Jezus is niet voor het slappe compromis. Je kunt net zomin Jezus een beetje volgen als een beetje zwanger zijn. Je kiest ervoor en als je er niet voor kiest, kies je er eigenlijk tegen. Jezus vraagt, op veel plaatsen in de Bijbel, een veel radicalere keuze dan wij over het algemeen maken.

Jezus is niet de gedomesticeerde allemansvriend die wij van hem gemaakt hebben. Welk een vriend is onze Jezus? De man die voor iedereen begrip heeft. Die het best vindt, als je maar een klein beetje je best doet. Nee, met een klein beetje kom je er niet!

‘Wees volmaakt zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’. Misschien niet direct een oproep om zo te zijn, maar in elk geval om voor zover het in je mogelijkheden ligt, ernaar te streven. Halfslachtigheid is onvoldoende. Er met de pet naar gooien, dat gaat ook niet goed. Misschien is er begrip als je het doel niet uit jezelf haalt. Maar al van te voren tevreden zijn, met de conclusie dat het hem niet gaat worden, dat is te weinig!

Althans: dat kunnen we vermoeden aan de hand van de teksten, maar eigenlijk weten we natuurlijk niet zoveel over de historische Jezus. Het kan zomaar zijn, dat zijn eerste achterban wat feller was dan hijzelf. En dat meespeelde dat zij zich bevonden aan de onderkant van de samenleving. Dus dan is het wel van groot belang om al je bezittingen te geven aan de armen.

En er is natuurlijk een verschil tussen een paar verschoppelingen van vissers die met een twaalfstal mannen achter een charismatische man aanlopen en een kerk met een miljard mensen, die ook nog andere verantwoordelijkheden in de wereld hebben.

Of het dan beter zou worden, als iedereen alles zou achterlaten en zo'n radicale keuze maken, dat valt te bezien. Jezus zelf verwachtte dat nog tijdens zijn leven de eindtijd zou aanbreken. Wij leven 2000 jaar later en leven met de werkelijkheid dat het misschien niet om die eindtijd van het Koninkrijk van God gaat, maar om onze werkelijkheid van alledag.

Toch vind ik het wel een aardige vraag. Hoe serieus, of beter, hoe radicaal moet je de boodschap van Jezus nemen om jezelf christen te mogen noemen? De Deense theoloog Soren Kierkegaard durfde zichzelf geen christen te noemen, hij was hooguit op weg om het te worden.

Even terzijde: de vraag is natuurlijk of je je wel christen wilt noemen. Er gaan stemmen in ons kerkgenootschap op, om het verhaal van Jezus maar achter ons te laten. Want op heel veel andere plaatsen vind je toch ook inspiratie? Er zijn vele gemeenschappen, waar het hart spreekt, en is dat niet de essentie? Is het nog logisch, dat wij met Jezus verder willen. En zeker als we constateren dat hem echt navolgen ons zo moeilijk lukt? Moet je dan Jezus niet achter je laten?

3. Toch verder met een gezellige kerk

Het zal u niet verbazen dat ik toch voor Jezus kies. Dat ik het wel de moeite waard vind, om te streven, naar iets wat niet gemakkelijk is. Juist omdat het niet zo gemakkelijk is, omdat er een ongemakkelijkheid is, waar we eigenlijk niet aan willen, besef ik, dat we op de goede weg zitten.

Inderdaad: gezelligheid met een klein clubje bij elkaar kan niet het enige doel zijn. Maar waarom zou het niet gezellig kunnen worden, met een club mensen die gezamenlijk streeft, naar een verdieping en een inzet, die meer dan het gewone zijn? Als je als mens er voor elkaar kunt zijn, als je werkelijk probeert, te worden zoals Jezus, dan hoeft dat toch geen straf te zijn? Waarom zou dat niet ook aangenaam zijn?

Toen ik voor het eerst het stuk van de collega las, had ik er dubbele gevoelens bij. Enerzijds gaf ik hem gelijk. Want de kerk is natuurlijk soms ook een plek van vertrutting. Van alleen maar gezellig bij elkaar zijn en elkaar niet de waarheid te durven zeggen. En dan zijn we de essentie vergeten. Dan heeft het allemaal weinig zin meer.

Maar aan de anderzijds, roept de traditie ons ook op tot vreugde. We begonnen deze dienst met te zingen over de Wet. Het jodendom kent het feest Vreugde der Wet. In de synagoge wordt gedanst met de boekrol. 'Dien de Heer met vreugde', zegt de psalmist. In het Nieuwe Testament zegt de apostel: 'verblijdt u in de Heer te allen tijd'.

Het hoeft geen straf te zijn, om op zoek te gaan naar wat je roeping in de wereld is. Mensen staan andere mensen niet bij, omdat ze het zo vervelend vinden, maar omdat ze in elkaar een medemens zien, met wie ze een verbinding voelen. Het hoeft geen straf te zijn, om te proberen Jezus te volgen. Wel misschien een heilige roeping.

Als mensen komen we dichterbij onze roeping, bij hoe wel bedoeld zijn, hoe we ons goed voelen, als we onze medemens zien staan. Dat is niet altijd gemakkelijk. Soms moet je jezelf een zetje geven, maar het is zeker niet alleen maar vervelend.

Iets van die dubbelheid zie je in de remonstrantse geloofsbelijdenis uit 2006:

*Wij geloven in Jezus, een van Geest vervulde mens,
het gelaat van God dat ons aanziet en verontrust.
Hij had de mensen lief en werd gekruisigd,
maar leeft, zijn eigen dood en die van ons voorbij.
Hij is ons heilig voorbeeld van wijsheid en van moed
en brengt ons Gods eeuwige liefde nabij.*

Het ongemakkelijke woord is hier natuurlijk ‘verontrust’. Datr behoedt ons voor een te grote gemakkelijkerheid. Maar toch, waarom zou je die boodschap niet kunnen brengen in een gezellige sfeer. Want juist daarin kan iedereen toch tot zijn recht komen? Waarom zou je dat niet met een grapje kunnen vertellen. Als je boodschap zo serieus is, dat hij geen grapje kan hebben, ben je, vrees ik, eerder de afgod van je eigen gelijk aan het aanbidden, dan de boodschap van Jezus of van God. Een beetje cabaretier weet met een grap juist de meest serieuze dingen te zeggen.

Kortom: laten we het verhaal in dit huis, dat we al eeuwen aan elkaar vertellen, serieus blijven nemen. Maar laten we dat doen in vreugde en blijdschap, wetende dat als wij ons te serieus nemen, zoals de Psalmist het al zegt, ‘Die in de hemel woont zal lachen.’

Tenslotte: u vraagt zich misschien af wat we moeten met al die strenge, bijna onmogelijke woorden van Jezus die ik u voorlas.

Ik zou zeggen: doe eens gek, probeer ernaar te leven. Dat kan nooit kwaad.
Amen.

Stilte

Orgelspel

Voorbeden en stil gebed, afgesloten met gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader (oec. versie)’

Tijdens de voorbeden 367b

- v. *Zo bidden wij tezamen*
a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Eeuwige God,
In de stilte proberen we u op het spoor te komen.
In de stilte kan het onzegbare in ons hart klinken.
Wil ons zo blijven aanspreken.

- v. *Zo bidden wij tezamen*
a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Wil onze harten openen voor uw roepstem.
Wil ons helpen, om naar uw geboden te leven.
Om liefde centraal te laten staan in ons bestaan.

- v. *Zo bidden wij tezamen*
a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

O God, wilt u zich ontfermen over uw mensen.

We denken aan de slachtoffers van al het natuurgeweld in Turkije en Syrië,
de slachtoffers van de oorlog in Oekraïne.

We denken aan mensen dichtbij, getroffen door ziekte.

Mensen die iemand verloren hebben aan de dood.

Mensen die leven met angst, of een groot geheim.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

In de stilte willen we u bidden, ieder voor zich.

We bidden, want we geloven dat u naar ons luistert.

[...]

Onze Vader die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd;

Uw Koninkrijk kome;

Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood;

En vergeef ons onze schulden,

Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;

En leid ons niet in verzoeking,

Maar verlos ons van de boze.

Want van U is het Koninkrijk

En de kracht en de heerlijkheid

In eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen

Collecten voor Diaconaal doel en voor gemeente

(Gemeente gaat staan)

Slotlied 967 Zonne der gerechtigheid

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde,

aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,

haar taak in deze wereld, met haar noden

en gaan we dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht,

onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Antwoordlied 978: 4

Orgelspel

